

ΤΑΞΗ: Γ' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ  
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ  
ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Ημερομηνία: Κυριακή 22 Απριλίου 2012

## ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

### ΚΕΙΜΕΝΟ

#### ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΙΖΥΗΝΟΣ "ΤΟ ΑΜΑΡΤΗΜΑ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΣ ΜΟΥ"

(.....)

Αυτό λοιπόν τό'λεγειον ἐμοιρολόγει κατ' ἐκείνην τήν νύκτα ἡ μήτηρ μου.

Ἐγὼ ἤκουον, καὶ ἄφηνά τὰ δάκρυά μου νά ρέωσι σιγαλά, ἀλλά δέν ἐτόλμων νά κινηθῶ. Αἶφνης ἡσθάνθην εὐωδίαν θυμιάματος!

— ὦ! εἶπον, ἀπέθανε τό καῦμένο τό Ἀννιώ μας! —Καί ἐτινάχθην ἀπό τό στρῶμά μου.

Τότε εὐρέθην ἐνώπιον παραδόξου σκηνῆς.

Ἡ ἀσθενής ἀνέπνεε βαρέως, ὅπως πάντοτε. Πλησίον αὐτῆς ἦτο τοποθετημένη ἀνδρική ἐνδυμασία, καθ' ἣν τάξιν φορεῖται. Δεξιόθεν σκαμνίον σκεπασμένον μέ μαῦρον ὕφασμα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὑπῆρχε σκεῦος πλήρες ὕδατος καὶ ἐκατέρωθεν δύο λαμπάδες ἀναμμένα. Ἡ μήτηρ μου γονυπετής<sup>64</sup> ἐθυμιάζε τ' ἀντικείμενα ταῦτα προσέχουσα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος.

Φαίνεται ὅτι ἐκυτρίνισα ἀπό τόν φόβον μου. Διότι ὡς μέ εἶδεν, ἔσπευσε νά μέ καθησυχάσῃ.

<sup>64</sup>. γονυπετής: γονατιστός.

— Μή φοβείσαι, παιδάκι μου, μέ ειπε μυστηριωδώς, είναι τά φορέματα τοῦ πατρός σου. Ἐλα, παρακάλεσέ τον καί σύ νά ἔλθῃ νά γιατρέψῃ τό Ἄννιό μας.

Καί μέ ἔβαλε νά γονατίσω πλησίον της.

— Ἐλα πατέρα — νά μέ πάρῃς ἐμένα — γιά νά γιάνῃ τό Ἄννιό! — ἀνεφώνησα ἐγώ διακοπτόμενος ὑπό τῶν λυγμῶν μου. Καί ἔρριψα ἐπὶ τῆς μητρός μου παραπονετικόν βλέμμα, διά νά τῇ δείξω πῶς γνωρίζω, ὅτι παρακαλεῖ ν' ἀποθάνω ἐγώ ἀντί τῆς ἀδερφῆς μου. Δέν ἠσθανόμην ὁ ἀνόητος ὅτι τοιουτοτρόπως ἐκορύφωνα τήν ἀπελπισίαν της! Πιστεύω νά μ' ἐσυγχώσησεν. Ἦμην πολύ μικρός τότε, καί δέν ἠδυνάμην νά ἐννοήσω τήν καρδίαν της.

Μετά τινας στιγμάς βαθείας σιγῆς, ἐθυμιάσεν ἐκ νέου τά πρό ἡμῶν ἀντικείμενα, καί ἐπέστησεν ὅλην αὐτῆς τῆς προσοχήν ἐπὶ τοῦ ὕδατος, τό ὁποῖον εὗρίσκετο εἰς τό ἐπὶ τοῦ σκαμνίου εὐρύχωρον σκεῦος.

Αἶφνης μικρά χρυσαλῖς,<sup>65</sup> πετάξασα κυκλικῶς ἐπ' αὐτοῦ, ἤγγισε μέ τά πτερά της, καί ἐτάραξεν ἐλαφρῶς τήν ἐπιφάνειάν του.

Ἡ μήτηρ μου ἔκυψεν εὐλαβῶς καί ἔκαμε τόν σταυρόν της, ὅπως ὅταν διαβαίνουν τά Ἅγια ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ.

— Κάμε τό σταυρό σου, παιδί μου! ἐψιθύρισε, βαθέως συγκεκινημένη καί μή τολμῶσα νά ὑψώσῃ τά ὄμματα.

Ἐγώ ὑπήκουσα μηχανικῶς.

Ὅταν ἡ μικρά ἐκείνη χρυσαλῖς ἐχάθη εἰς τό βάθος τοῦ δωματίου, ἡ μήτηρ μου ἀνέπνευσεν, ἐσηκώθη ἰλαρά<sup>66</sup> καί εὐχαριστημένη, καί — Ἐπέρασεν ἡ ψυχὴ τοῦ πατρός σου! — εἶπε, παρακολουθοῦσα εἰσέτι τήν πτῆσιν τοῦ χρυσαλιδίου μέ βλέμματα στοργῆς καί λατρείας. Ἐπειτα ἔπιεν ἀπό τοῦ ὕδατος καί ἔδωκε καί εἰς ἐμέ νά πίνω.

Τότε μοῦ ἤλθεν εἰς τόν νοῦν ὅτι καί ἄλλοτε μᾶς ἐπότιζεν ἀπό τοῦ αὐτοῦ σκεύους, εὐθύς ὥς ἐξυπνοῦμεν. Καί ἐνθυμήθην, ὅτι ὁσάκις ἔκαμνε τοῦτο ἡ μήτηρ μας, ἦτο καθ' ὅλην ἐκείνην τήν ἡμέραν ζωηρά καί

<sup>65</sup>. χρυσαλῖς· ἡ χρυσαλίδα, ἀλλιώως ψυχὴ.

<sup>66</sup>. ἰλαρός –ἀ–όν· χαρωπός.

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2012

E\_3.ΝΑΛ3Κ(ε)

περιχαρής, ως εάν είχε απολαύσει μεγάλην τινά πλήν μυστικήν εὐδαιμονίαν.

Ἐποῦ μ' ἐπότισεν ἐμέ, ἐπλησίασεν εἰς τό στρῶμα τῆς Ἀννίως μέ τό σκεῦος ἀνά χειρᾶς.

Ἡ ἀσθενής δέν ἐκοιμᾶτο, ἀλλά δέν ἦτο καί ὅλως διόλου ἐξυπνός.<sup>67</sup> Τά βλέφαρά της ἦσαν ἡμίκλειστα· οἱ δέ ὀφθαλμοί της, ἐφ' ὅσον διεφαίνοντο, ἐξέπεμπον παράδοξόν τινα λάμψιν διά μέσου τῶν πυκνῶν καί μελανῶν αὐτῶν βλεφαρίδων.

Ἡ μήτηρ μου ἀνεσήκωσε τό ἰσχνόν τοῦ κορασίου σῶμα μετά προσοχῆς· καί ἐνῶ διά τῆς μιᾶς χειρὸς ὑπεστήριζε τά νῶτά του, διά τῆς ἄλλης προσέφερε τό σκεῦος εἰς τά μαραμένα του χεῖλη.

— Ἐλα, ἀγάπη μου, τῆς εἶπε, Πιέ ἀπ' αὐτό τό νερό, νά γιάνης. — Ἡ ἀσθενής δέν ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς, ἀλλά φαίνεται, ὅτι ἤκουσε τήν φωνήν καί ἐννόησε τὰς λέξεις. Γλυκύ καί συμπαθητικόν μειδίαμα διέστειλε τά χεῖλη της. Ἐπειτα ἐρρόφησεν ὀλίγας σταγόνας ἀπό τοῦ ὕδατος ἐκείνου, τό ὅποιον ἐμελλε τῷ ὄντι<sup>68</sup> νά τήν ἰατρεύσῃ. Διότι μόλις τό ἐκατάπιε καί ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς καί προσεπάθησε ν' ἀναπνεύσῃ. Ἐλαφρὸς στεναγμὸς διέφυγε τά χεῖλη της, καί ἐπανεπέσε βαρεῖα ἐπὶ τῆς ὠλένης<sup>69</sup> τῆς μητρὸς μου.

Τό καϋμένο μας τό Ἀννιώ! ἐγλύτωσεν ἀπὸ τά βάσανά του!

(.....)

Τό υἱκόν σέβας ἦτο πολὺ καί ἡ αὐθεντεία<sup>85</sup> τῆς μητρὸς μεγάλη, ἀλλ' οἱ πτωχοὶ ἀδερφοὶ μου ἦσαν τόσον ἀπογοητευμένοι, ὥστε δέν ἐδίστασαν νά ὑποδείξουν εὐσχήμῳ<sup>86</sup> πως εἰς τὴν μητέρα των, ὅτι καλόν θά ἦτο νά παραιτηθῇ τοῦ σκοποῦ της. Ἀλλὰ τὴν εὖρον ἀμετάπειστον. Τότε ἐδήλωσαν φανερά τὴν δυσἀρέσκειάν των καί τῇ ἠρνήθησαν τὴν διαχείρισιν τοῦ βαλάντιου<sup>87</sup> των. Ὅλα εἰς μάτην.

<sup>67</sup>. ἐξυπνός· ξυπνητός, αφυπνισμένος.

<sup>68</sup>. τῷ ὄντι· πράγματι.

<sup>69</sup>. ὠλένη· τὸ μέρος τοῦ χεριοῦ ἀπὸ τὸν ἀγκῶνα μέχρι τὸν καρπὸ.

<sup>85</sup>. αὐθεντεία· ἡ ἐξουσιαστικὴ δύναμις.

<sup>86</sup>. εὐσχημος· ὁ ἐπιφανειακὰ δικαιολογημένος.

<sup>87</sup>. βαλάντιο· χρηματοφυλάκιο, πουγγί.

—Μή μοῦ φέρετε τίποτε, ἔλεγεν ἡ μήτηρ μου, ἐγὼ δουλεύω καὶ τό θρέφω, σάν πῶς ἔθρεψα καὶ σᾶς. Καὶ ὅταν ἔλθῃ ὁ Γιωργῆς μου ἀπ’ τῆ ξενιτειᾶ, θὰ τό προικίσῃ καὶ θὰ τό πανδρέψῃ. Ἀμ’ τί θαρρεῖτε! Ἐμένα τό παιδί μου μέ τό ὑποσχέθηκε. — Ἐγὼ, μάνα, θὰ σέ θρέψω καὶ σένα καὶ τό ψυχοπαίδι σου. — Ναί! ἔτσι μέ τό εἶπε, πού νᾶχῃ τὴν εὐχή μου!

Ὁ Γιωργῆς ἦμην ἐγὼ. Καὶ τὴν ὑπόσχεσιν ταύτην τὴν εἶχον δώσει ἀληθῶς, ἀλλὰ πολὺ προτύτερα.

Ἦτο καθ’ ἣν ἐποχὴν ἡ μήτηρ μας εἰργάζετο διὰ νὰ θρέψῃ τὴν πρώτην μας θετὴν ἀδερφήν καθὼς καὶ ἡμᾶς. Ἐγὼ τὴν συνώδευον κατὰ τὰς διακοπὰς τῶν μαθημάτων, παίζων παρ’ αὐτῇ, ἐνῶ ἐκείνη ἔσκαπτεν ἢ ἐξεβοτάνιζεν. Μίαν ἡμέραν διακόψαντες τὴν ἐργασίαν ἐπεστρέφομεν ἀπὸ τοὺς ἀγροὺς φεύγοντες τὸν ἀφόρητον καύσωνα, ὑφ’ οὗ ὀλίγον ἔλειψε νὰ λιποθυμήσῃ ἡ μήτηρ μου. Καθ’ ὁδὸν κατελήφθημεν ὑπὸ ραγδαιοτάτης βροχῆς, ἐξ ἐκείνων, αἵτινες συμβαίνουν παρ’ ἡμῖν συνήθως, μετὰ προσηγηθεῖσαν ὑπερβολικὴν ζέσθην ἢ λαύραν, καθὼς τὴν ὀνομάζουν οἱ συντοπῖται μου. Δέν ἤμεθα πλέον πολὺ μακρὰν τοῦ χωρίου, ἀλλ’ ἔπρεπε νὰ διαβῶμεν ἓνα χεῖμαρρον, ὅστις πλημμυρῆσας ἐκατέβαινε ὀρμητικώτατος. Ἡ μήτηρ μου ἠθέλησε νὰ μέ σηκώσῃ εἰς τὸν ὄμῳν της. Ἀλλ’ ἐγὼ ἀπεποιήθην.<sup>88</sup>

— Εἶσαι ἀδύνατῃ ἀπὸ τὴ λιποθυμία, τῇ εἶπον. Θὰ μέ ρίψῃς μεσ’ στόν ποταμό.

Καὶ ἐσήκωσα τὰ φορέματά μου καὶ εἰσῆλθον δρομαῖος<sup>89</sup> εἰς τό ρεῦμα, πρὶν ἐκείνη προφθάσῃ νὰ μέ κρατήσῃ. Εἶχον ἐμπιστευθῇ εἰς τὰς δυνάμεις μου πλέον ἢ ὅ,τι ἔπρεπε. Διότι πρὶν σκεφθῶ νὰ ὑποχωρήσω, οἱ πόδες μου ἔχασαν τό στήριγμά των, καὶ ἀνατραπείς, παρεσύρθην ὑπὸ τοῦ χεῖμαρρου ὡς κέλυφος καρύου.

Μία σπαρακτικὴ κραυγὴ φρίκης εἶναι πᾶν ὅ,τι ἐνθυμοῦμαι ἐκ τῶν μετὰ ταῦτα. Ἦτον ἡ φωνὴ τῆς μητρός μου, ἥτις ἐρρίφθη εἰς τὰ ρεύματα διὰ νὰ μέ σώσῃ.

Πῶς δέν ἔγινα αἰτία νὰ πνιγῇ καὶ ἐκείνη μετ’ ἐμοῦ, εἶναι θαῦμα. Διότι ὁ χεῖμαρρος ἐκεῖνος ἔχει κακὴν φήμην παρ’ ἡμῖν. Καὶ ὅταν λέγουν

<sup>88</sup>. ἀποποιούμαι· ἀρνούμαι κάτι προσφερόμενο ἢ ζητούμενο.

<sup>89</sup>. δρομαῖος· τρεχάτος, ταχύς, γρήγορος.

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2012

E\_3.ΝΑΛ3Κ(ε)

περί τινος «τόν ἐπῆρε τό ποτάμι», ἐννοοῦν ὅτι ἐπνίγη εἰς αὐτόν τοῦτον τόν χεῖμαρρον.

Καί ὅμως ἡ μήτηρ μου λιγόθυμος καθὼς ἦτο, κατάκοπος, βεβαρυμένη ἀπὸ ἐπαρχιακά φορέματα, ἱκανά νά πνίξουν καί τόν δεξιώτερον κολυμβητήν, δέν ἐδίστασε νά ἐκθέσῃ τὴν ζωὴν αὐτῆς εἰς κίνδυνον. Ἐπρόκειτο νά μέ σώσῃ, καί ἅς ἦμην ἐκεῖνό της τό τέκνον, τό ὁποῖον προσέφερεν ἄλλοτε εἰς τόν Θεόν ὡς ἀντάλλαγμα ἀντί τῆς θυγατρὸς της.

Ὅταν ἔφθασεν εἰς τόν οἶκον καί μέ ἀπέθεσε χαμαί ἀπὸ τόν ὦμόν της, ἦμην ἀκόμη παραζαλισμένος. Διὰ τοῦτο, ἀντί νά αἰτιαθῶ τὴν ἀπρονοησίαν μου διὰ τό συμβάν, ἀπέδωκα αὐτό εἰς τὰς ἐργασίας τῆς μητρός μου.

— Μὴ δουλεύεις πιά, μάνα, τῇ εἶπον, ἐνῶ ἐκεῖνη μ' ἐνέδυε στεγνά φορέματα.

— Ἀμ' ποίος θά μᾶς θρέψῃ, παιδί μου, σὰν δέν δουλεύω ἐγώ; — Ἡρώτησεν ἐκεῖνη στενάξασα.

— Ἐγώ, μάνα! ἐγώ! — τῇ ἀπήντησα τότε μετὰ παιδικοῦ στόμφου.

— Καί τό ψυχοπαῖδι μας;

— Κ' ἐκεῖνο ἐγώ!

Ἡ μήτηρ ἐμειδίασεν ἀκουσίως, διὰ τὴν ἐπιβλητικὴν στάσιν, ἣν ἔλαβον προφέρων τὴν διαβεβαίωσιν ταύτην. Ἐπειτα διέκοψε τὴν ὁμιλίαν ἐπειποῦσα·

— Ἀμ' θρέψε δά πρώτα τόν ἑαυτό σου καί ὕστερα βλέπουμε.

Δέν παρῆλθε πολὺς καιρὸς καί ἀπηρχόμην εἰς τὰ ξένα.

## ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- A.** Βασική αφηγηματική πρόθεση του Βιζυηνού είναι να εξηγήσει και όχι να περιγράψει απλώς τον κόσμο των διηγημάτων του. Γι' αυτό άλλωστε αξιοποιεί οργανικά στο κείμενό του **α)** το μαγικό – θρησκευτικό (λαϊκό) πολιτισμό, **β)** την επιστημονική γνώση με τον ορθολογισμό και **γ)** τη ρεαλιστική αναπαράσταση της πραγματικότητας.

Να εντοπίσετε και να σχολιάσετε δύο σημεία στο απόσπασμα για καθένα από τα τρία παραπάνω χαρακτηριστικά.

(Μονάδες 15)

- B1.** Τις περιγραφές στο Βιζυηνό, ως στοιχεία αφηγηματικού λόγου έχει ειπωθεί πως «θα ήταν λάθος να τις αντιμετωπίζουμε σαν διακοσμητικές παρενθέσεις ή, τουλάχιστο, σαν συνειδητά ξεστράτισματα προορισμένα να καθυστερήσουν για λίγο την αφήγηση... Έχουμε λοιπόν να κάνουμε όχι με παρέμβλητα «ξένα σώματα», αλλά με οργανικά μέρη του κειμένου και της αφήγησης» (Εισαγωγή στο Γ. Μ. Βιζυηνός, Νεοελληνικά Διηγήματα, επιμέλεια Παν. Μουλλάς, ΝΕΒ, Ερμής, Αθήνα, 1980, σ. ιη.). Συμφωνείτε με την παραπάνω διατυπωθείσα άποψη; Να σχολιάσετε τους στόχους που εξυπηρετούν οι περιγραφές στα συγκεκριμένα αποσπάσματα.

(Μονάδες 20)

## B2.

- α)** Θεωρώντας πως η αφήγηση του Βιζυηνού έχει στοιχεία που παραπέμπουν στο θεατρικό λόγο, να εξηγήσετε τη λειτουργικότητα που έχει ο θεατρικός χαρακτήρας στο διήγημα του Βιζυηνού.

(Μονάδες 10)

- β)** Αν αναζητήσουμε θεατρικά στοιχεία στον αφηγηματικό λόγο του Βιζυηνού, αυτά θα μπορούσαμε να τα εντοπίσουμε: **α)** στην εναλλαγή σκηνών και επεισοδίων με αυτοτέλεια (σαν τις θεατρικές πράξεις), **β)** στην ύπαρξη και σκιαγράφηση ολοκληρωμένων και ανθρώπινων χαρακτήρων των ηρώων (ηθοποιία), **γ)** στη σκηνογραφία και τις εξωγλωσσικές πληροφορίες (ύφος, στάση, χειρονομίες), με τη μορφή



**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2012**

**E\_3.ΝΑΛ3Κ(ε)**

σκηνοθετικών οδηγιών, δ) στα διαλογικά μέρη. Εντοπίστε δύο από τα τέσσερα αυτά στοιχεία, αναφέροντας για το καθένα παραδείγματα μέσα από το απόσπασμα, και εξηγήστε πώς επιβεβαιώνουν το θεατρικό χαρακτήρα του κειμένου.

**(Μονάδες 10)**

- Γ1.** « Η σκιαγράφηση του χαρακτήρα της μάνας Δεσποινιώς στο «Αμάρτημα της μητρός μου» είναι μοναδική. Για τα παιδιά της, που είναι ο ομφαλός του κόσμου, είναι μια μάνα παθιασμένη, ακόρεστη, πληθωρική, γυναίκα αγράμματη, δεισιδαιμονική που θέλει να υποτάξει και τη μοίρα, αν είναι δυνατόν, και μάχεται ενάντια σ' αυτήν. Σε όλο το «Αμάρτημα» ζητά να επιβάλλει την προέκταση της μητρογραφμικά καθορισμένης υπαρχής της στο θηλυκό παιδί, που βάζει πάνω απ' όλα τα υπόλοιπα κι αρσενικά παιδιά της» [Π. Κρανιδιώτης, «Βιζυηνός αυτοκαταγραφόμενος και ψυχολογών, ετεροαναλυόμενος και μη» περ. Διαβάτω, τχ. 278, σ.60-61]

Με αφορμή τα λόγια του Π. Κρανιδιώτη να προβείτε, σε δύο παραγράφους, στο χαρακτηρισμό της μάνας, όπως αυτή παρουσιάζεται στο απόσπασμα «-Μή μου φέρετε τίποτε, ἔλεγεν ἡ μήτηρ μου, ... Καί τήν ὑπόσχεσιν ταύτην τήν εἶχον δώσει ἀληθῶς, ἀλλά πολύ προτύτερα.».

**(Μονάδες 15)**

- Γ2.** «-Μή μου φέρετε τίποτε, ἔλεγεν ἡ μήτηρ μου,... Καί τήν ὑπόσχεσιν ταύτην τήν εἶχον δώσει ἀληθῶς, ἀλλά πολύ προτύτερα.».

Αποτυπώστε τα τρία χρονικά επίπεδα (παρελθόν - παρόν - μέλλον) και τη διαπλοκή του χρόνου που παρατηρείτε στο απόσπασμα και εξηγήστε τη δομική λειτουργία που έχει η υπόσχεση στην εξέλιξη της πλοκής και την οικονομία του έργου.

**(Μονάδες 10)**

- Δ.** «Ο Βιζυηνός θέτει στο επίκεντρο της διηγηματικής πλοκής τη σχέση της μητέρας και του Γιώργη. Αντίστοιχα, ο Κατσικονούρης στο «Γάλα» εστιάζει το ενδιαφέρον του στη σύγκρουση της μητέρας και του Αντώνη. Με βάση αυτό το δεδομένο και τα δύο κείμενα αναδεικνύουν ως πρωταγωνιστικές δύο αρσενικές φιγούρες που από τη μια βιώνουν το συναίσθημα της ενοχής και από την άλλη την ανάγκη για επιβεβαίωση της μητρικής αγάπης. Να καταδείξετε

τις αναλογίες στον τρόπο με τον οποίο ο Γιωργής και ο Αντώνης βιώνουν αυτά τα δύο διαπλεκόμενα συναισθήματα».

(Μονάδες 20)

**[(Εισαγωγικό – ενημερωτικό σημείωμα)]** Η Ρήνα, μετανάστρια από την πρώην Σοβιετική Ένωση, μαζί με τα δύο της αγόρια, τον Αντώνη και τον Λευτέρη, προσπαθεί να προσαρμοσθεί και να επιβιώσει στην Ελλάδα. Ο Λευτέρης πάσχει από σχιζοφρένεια και δεν δέχεται καμία θεραπευτική αγωγή. Η μητέρα δείχνει αδυναμία προς τον Λευτέρη και βασανίζεται από ενοχές, που προέρχονται από το γεγονός ότι δεν γέυτηκε ποτέ το παιδί της το μητρικό γάλα].

**ΡΗΝΑ:** ...Είχε 'ρθει κι η πεθερά μου στο μαιευτήριο, στο Τριπλίσι, τότε που έκανα το Λευτέρη μου. Ήταν δεύτερη, τρίτη μέρα που είχα γεννήσει. Αρχισε και μου ζούλαγε το στήθος, να δει αν κατεβάζει γάλα. Ζούλαε, ζούλαε... Τίποτα εγώ. «Νιετ ου, νιε μαλακά», έλεγε και ξανάλεγε, «δεν έχει γάλα». Και να 'ναι και κόσμος μπροστά, συγγενείς που είχαν έρθει να ευχηθούν. Ήθελα ν' ανοίξει η γης κάτω απ' το κρεβάτι μου. Γιατί είχα κι εγώ μια αγωνία, μια λαχτάρα να 'χω γάλα να θηλάσω το μωρό μου... Τον Αντώνη μου τον είχα θηλάσει καλά, βύζαξε αυτός με την ψυχή του, το 'πιανε και με τα δυο του χέρια και του 'δινε να καταλάβει. Κι είχα ένα αίσθημα, έτσι, σαν να είχε στραγγίξει όλο το γάλα μου αυτός και για τον μικρό να μην είχε μείνει τίποτα. Κι όσο με ζούλαγε η πεθερά, τόσο μεγάλωνε η αγωνία μου. Και η ντροπή να μην τα καταφέρνω σαν μάνα μπροστά σε τόσο κόσμο. (Παύση.) Ήταν κι ο μακαρίτης εκεί, ο Αντρέι. «Νιτσεβό στράσναβα μαγιά, Ιρίνουσκα», μου 'λεγε, «Νιτσεβό στράσναβα - δεν πειράζει, Ιρίνα μου, δεν πειράζει»... Ε, βέβαια, αυτόν τι τον πείραζε; Να του 'λεγες «νιε βότκα», θα τον πείραζε, αλλά που δεν είχε η γυναίκα του γάλα για το παιδί του, τι τον ένοιαζε. (Παύση.) Και μήπως το 'νιώσε και ποτέ σαν παιδί του; ...Γιατί μετά από λίγο καιρό που πήγαμε σπίτι το αμόλησε: «Το παιδί δεν είναι δικό μας, Ιρίνα», γυρνάει και μου λέει ένα βράδυ όπως έπλενα στο νεροχύτη. «Τι είπες;» του λέω, και κράταγα και μια πιατέλα, κι όπως την είδε αυτός μαζεύτηκε κάπως. Φοβότανε, βλέπεις, και λίγο, γιατί μου 'φεύγε κι εμένα καμιά φορά κάνα σταχτοδοχείο, κάνα ποτήρι όταν έλεγε ή έκανε τα ζαβά του - Και να σκεφτείς δεν έπινε ακόμα τότε τόσο πολύ, μετά ήταν που κύλησε τελείως, όταν ήρθαμε εδώ, στην «πατρίδα» όπως την έλεγε. Τέλος πάντων, μαζεύτηκε, ξεμαζεύτηκε, την



ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2012

E\_3.ΝΑΛ3Κ(ε)

κουβέντα του την αποτέλειωσε: «Δεν το βλέπεις που δε μοιάζει σε κανέναν μας; Θα 'γινε λάθος στο μαιευτήριο και μας δώσαν αλλωνών παιδί». (Παύση.) Και το πίστευε! «Βρε καλέ μου, βρε χρυσέ μου», τίποτα. Του 'μεινε. Για μια ζωή. Μια ζωή χέρι πατρικό, έτσι, να του χαϊδέψει τα μαλλάκια του δεν άπλωσε. Το είχε το παιδί... πραγματικά σαν ξένο. (Παύση.) Κι έτσι, θέλω να πω, δεσποινίς Ξένια, σαν να πήγαν όλα στραβά για το Λευτέρη μου απ' την αρχή, από κείνο το μαιευτήριο ακόμα. Και το γάλα το μητρικό που του 'λειψε - σάμπως, θα μου πεις, το μόνο παιδί ήταν που δε βύζαξε; εδώ άλλες και κόβουνε το γάλα τους μόνες τους μην τους κρεμάσει το βυζί - αλλά να, λέω, με το μυαλό μου τώρα... τι φχαριστήθηκε μήπως το παιδάκι μου στη ζωή του; Τουλάχιστον να είχε πάρει λίγο γάλα απ' τη μανούλα του. Έτσι, σαν να μπορούσα να του είχα δώσει εγώ λίγη δύναμη, ένα κουράγιο, κάτι να είχε χαρεί κι αυτό λιγάκι. Αλλά... Άτυχο παιδί, άτυχο, λες κι αυτή η αρρώστια - το μόνο που του πρόσφερε ο πατέρας του τελικά - να ήταν σαν ένα σκουλήκι μέσα του να του ροκανίζει κάθε χαρά.

(.....)

Η Ρήνα περιφέρεται στο χώρο κάνοντας διάφορες δουλειές του σπιτιού. Σε μια πολυθρόνα ο Αντώνης.

ΑΝΤΩΝΗΣ: Με τ' άλλα τι γίνεται.

ΡΗΝΑ: Με τα δικά σου τι γίνεται. Ας' τα τώρα του Λευτέρη, τελειωμό δεν έχουνε. Τα δικά σου.

ΑΝΤΩΝΗΣ: Μπα, πώς και το ενδιαφέρουν;

ΡΗΝΑ: Αχ, μη με στεναχωρείς κι εσύ, βρε Αντώνη. Να 'ξερες τι τραβάω εγώ εδώ μέσα...

ΑΝΤΩΝΗΣ: Μην ανησυχείς, και μου κάνεις την καρδιά περιβόλι κάθε φορά που έρχομαι.

ΡΗΝΑ: Ε, σε ποιον να τα λέω κι εγώ; ...Εσύ, Αντώνη μου, στο κάτω κάτω αντέχεις.

ΑΝΤΩΝΗΣ: Αντέχω εγώ, ε;

ΡΗΝΑ: Έχεις κάτι μέσα σου εσύ. Κάτι σκληρό, δε σπάει με τίποτε, το ξέρω, εγώ σας γέννησα. (Παύση.) Και ξέρεις τι σκεφτόμουν; Χθες το βράδυ το

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2012**

**E\_3.ΝΑΛ3Κ(ε)**

σκεφτόμουν... Ότι έτσι θα γινότανε, δεν μπορούσε αλλιώς: Όσο δυνατό το πρώτο παιδί, τόσο αδύναμο θα 'βγαινε το άλλο. Λες και τη δύναμη την πήρες όλη εσύ και δεν έμεινε τίποτα για τον μικρό. (Παύση.)

**ΑΝΤΩΝΗΣ:** Ωραία, να 'χω τύψεις και γι' αυτό δηλαδή.

**ΡΗΝΑ:** Όχι, εγώ, παιδί μου, ποτέ δεν...

**ΑΝΤΩΝΗΣ:** Άσε, ρε κυρά - Ρήνα. Αλλά το βρήκαμε τώρα: «Αντέχει ο Αντώνης»!

**ΡΗΝΑ:** Για καλό το λέω. Εγώ πιστεύω σ' εσένα.

**ΑΝΤΩΝΗΣ:** Τι πιστεύεις δηλαδή;

**ΡΗΝΑ:** Ότι... ότι θα τα καταφέρεις εσύ.

**ΑΝΤΩΝΗΣ:** Όπως μου το λες όμως... Σκεφτική σε βλέπω.

**ΡΗΝΑ:** Όχι, απλώς... Να, αυτό το πράγμα που έχεις μέσα σου... σαν σίδερο το νιώθω ώρες ώρες... σαν να με τρομάζει κάπως.

**ΑΝΤΩΝΗΣ:** Καταλαβαίνω. Δε θα 'θελες να τα καταφέρω και πολύ, ε;

**ΡΗΝΑ:** Χριστός κι Απόστολος! Εγώ, παιδί μου; Μακάρι εσύ...

**ΑΝΤΩΝΗΣ:** Μάνα...

**ΡΗΝΑ:** Ε;

**ΑΝΤΩΝΗΣ:** Παντρεύομαι.

(Καμιά αντίδραση από τη μάνα του.)

**ΑΝΤΩΝΗΣ:** Καλά, ντε, μην τρελαίνεσαι κιόλας.

**ΡΗΝΑ (κρύα):** Πώς;... Δηλαδή... πώς αυτό;

**ΑΝΤΩΝΗΣ:** Μην κάνεις έτσι, σου λέω. Ξέρω τι σε τρώει εσένα τώρα.

**ΡΗΝΑ:** Εμένα; Τι να με τρώει εμένα τώρα; Δε θέλω εγώ το καλό του παιδιού μου;

**ΑΝΤΩΝΗΣ:** Ναι, του Λευτέρη.

**ΡΗΝΑ:** Και το δικό σου, Αντώνη μου, και το δικό σου. Αλλά να, κάπως ξαφνικά μου ήρθε.

**ΑΝΤΩΝΗΣ:** Μην ανησυχείς και δε θα σας αφήσω έτσι εγώ.

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2012**

**E\_3.ΝΑΛ3Κ(ε)**

**ΡΗΝΑ:** Καλά εμείς... Ασε μας εμάς τώρα. Εσύ να κοιτάξεις.

**ΑΝΤΩΝΗΣ:** Και τα λεφτά θα σας τα στέλνω...

**ΡΗΝΑ:** Να τα κρατάς, αγόρι μου. Υποχρεώσεις θα 'χεις τώρα.

**ΑΝΤΩΝΗΣ:** ...κι από δω θα 'ρχομαι.

**ΡΗΝΑ:** Ε, πού ν' αφήνεις την οικογένειά σου τώρα...

**ΑΝΤΩΝΗΣ:** Ε, κάτσε, ρε μάνα, να την κάνουμε πρώτα. Αμέσως!...

**ΡΗΝΑ:** Ε, θα κάνεις, τι, δε θα κάνεις; Τι παντρεύεσαι τότε;

**ΑΝΤΩΝΗΣ:** Ξέρω 'γώ; Γιατί παντρεύονται οι άνθρωποι;

**ΡΗΝΑ:** Ό,τι θέλεις να κάνεις, αγόρι μου. Ό,τι θέλεις εσύ. Και τα λεφτά να τα κρατάς για σένα, την οικογένειά σου. Θα τα βολέψουμε εμείς. Το πολύ πολύ ν' αρχίσω να πηγαίνω στα σπίτια ξανά. Αυτή η κυρία του στρατηγού με ζήτηγε πάλι. Και η άλλη που 'χει το ζαχαροπλαστείο, το Ντελός. Για το μαγαζί. Και ο στρατηγός - ξέρεις πόσο ανάποδοι είναι οι καραβανάδες - έχει να το λέει, απ' όσες πέρασαν από εκεί μέσα μόνο η κυρά - Ρήνα ήταν νοικοκυρά. Η πιο σβέλτη. Δε με ξεχνάν εμένα, τι νομίζεις... Και είναι κι άλλες κυρίες, θα βρω και άλλες... είναι και το βοήθημα απ' την Εκκλησία. Εσύ... Εσύ μόνο το Λευτέρη να μην αφήσεις... το Λευτέρη μας, να 'ρχεσαι να του κάνεις λίγο παρέα, να του μιλάς, να...

**ΑΝΤΩΝΗΣ:** Α παράτα με πια!

**ΡΗΝΑ:** Τ' αδέρφι σου, το Λευτεράκη μας μόνο... (Κλαίει.)

**ΑΝΤΩΝΗΣ:** Εδώ σου λέω ότι παντρεύομαι κι εσύ ούτε ρώτησες ποια παίρνω. Μόνο «ο Λευτέρης» κι «ο Λευτεράκης»! Το Λευτέρη θα παντρευτώ, ρε γαμώτο μου;

**ΡΗΝΑ:** Εγώ; Πότε είπα εγώ για το Λευτέρη;

*Αποσπάσματα από «Το Γάλα», Βασίλης Κατσικονούρης (2006)*